

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 152/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. et Mgr. Michalom Bezákom, Krásno 195, proti postupu Mestského súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/59/2010 a rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4To/14/2023-1703 zo 7. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom krajského súdu č. k. 4To/14/2023-1703 zo 7. septembra 2023 a porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/59/2010. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok krajského súdu zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie, zároveň žiada priznať finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur od mestského súdu.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého rozsudku a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľovi bolo 3. apríla 2007 vznesené obvinenie pre zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností za skutky spáchané v roku 2006. V roku 2010 podal prokurátor na vtedajšom Okresnom súde Bratislava I obžalobu, zároveň došlo k prekvalifikácii skutku na obzvlášť závažný zločin úverového podvodu vo forme pomoci. Sťažovateľ na hlavnom pojednávaní 29. marca 2022 urobil vyhlásenie o vine, ktoré konajúci súd prijal. Okresný súd rozsudkom č. k. 1T/59/2010-1647 z 9. septembra 2022 uznal sťažovateľa vinného zo spáchania obzvlášť závažného zločinu

úverového podvodu vo forme pomoci a uložil mu trest odňatia slobody vo výmere troch rokov s podmiennečným odkladom, sťažovateľovi bol uložený probačný dohľad a určená skúšobná doba v trvaní piatich rokov. Zároveň mu bolo uložené nahradiť v skúšobnej dobe spôsobenú škodu a preukázateľne sa uchádzať o zamestnanie. Spoločne s ostatnými tromi obžalovanými bol zaviazaný na úhradu škody poškodenej UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., pobočke zahraničnej banky vo výške 152 692 eur.

3. Na základe odvolania prokurátora podaného v neprospech obvinených proti výroku o treste krajský súd napadnutým rozsudkom zrušil výrok o treste a spôsobe jeho výkonu vo vzťahu k všetkým obžalovaným a sťažovateľovi uložil podľa § 222 ods. 5 Trestného zákona s použitím § 36 písm. l), § 38 ods. 2 a 3 Trestného zákona, § 39 ods. 1, 3 písm. c) Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 5 rokov a zaradil ho do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia.

4. Odvolací súd sa nestotožnil s názorom okresného súdu, ktorý s poukazom na čl. 6 ods. 1 dohovoru uložil sťažovateľovi trest pod zákonom ustanovenú zníženú trestnú sadzbu uvedenú v § 39 ods. 3 Trestného zákona z dôvodu, že tým zohľadnil dĺžku trestného konania ako kompenzáciu za porušenie práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov v podobe uloženia podmiennečného trestu. Odvolací súd vyslovil názor, že uložený trest musí spĺňať podmienky ustanovené v § 39 ods. 3 písm. c) Trestného zákona, čo v prípade sťažovateľa znamená nutnosť uložiť mu trest odňatia slobody vo výmere 5 rokov.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, namieta, že mu odvolací súd uložil neprimerane prísny trest. Pri rozhodovaní o treste nezohľadnil dĺžku doby (17 rokov), ktorá uplynula od spáchania trestnej činnosti, a v tejto súvislosti ani skutočnosť, že sa počas tejto doby sťažovateľ nedopustil žiadneho protiprávneho konania, a teda nepodmienečný trest odňatia slobody už nie je na jeho prevýchovu potrebný. Sťažovateľ nesúhlasí s formalistickým trvaním na aplikácii § 39 ods. 3 písm. c) Trestného zákona. Dĺžka trestného konania mala byť dôvodom na uloženie miernejšieho trestu ako kompenzácie, čo je aj v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

6. Okrem toho sťažovateľ namieta aj samotnú dĺžku konania, ktorá neprimerane zasahuje do jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote. Konajúci súd aktívne nevyužil dostupné procesné nástroje na zabezpečenie účasti sťažovateľa a ostatných obžalovaných, resp. ich obhajcov na nariadených termínoch hlavného pojednávania (napr. predvedenie, náhradný obhajca).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu, ktorým bol sťažovateľovi udelený nepodmienečný trest odňatia slobody, ktorý je podľa jeho názoru

neprimeraný. Vzhľadom na dĺžku konania mu mal konajúci súd uložiť podmienený trest ako kompenzáciu za neprimerane dlhé súdne konanie. Sťažovateľ namieta aj porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/59/2010, ktoré trvalo 12 rokov. Ústavný súd z petitu ústavnej sťažnosti ustálil, že za porušovateľa základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ označil mestský súd ako právneho nástupcu okresného súdu, ktorý o veci rozhodoval v prvom stupni.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu:

8. Sťažovateľ namieta že mu krajský súd uložil neprimerane prísny trest, pričom nezohľadnil dobu ktorá uplynula od spáchania trestnej činnosti, a že sa počas nej sťažovateľ nedopustil žiadneho protiprávneho konania, a teda nepodmienečný trest odňatia slobody nie je na prevýchovu potrebný. Formalistické použitie § 39 ods. 3 písm. c) Trestného zákona je neprimerane prísne a účel trestu je možné dosiahnuť trestom kratšieho trvania.

9. Formulovaná námietka sťažovateľa svojou povahou nie je subsumovateľná pod žiaden z vymedzených dovolacích dôvodov, nepodlieha teda dovolaciemu prieskumu, preto je založená právomoc ústavného súdu posúdiť opodstatnenosť argumentov formulovaných v ústavnej sťažnosti sťažovateľa (II. ÚS 79/2024).

10. Krajský súd akceptoval úvahu okresného súdu o uplatnení satisfakcie za porušenie práva sťažovateľa na prejednanie veci v primeranej lehote prostredníctvom aplikácie zmiernovacieho § 39 ods. 1 Trestného zákona o mimoriadnom znížení trestu, avšak zdôraznil potrebu rešpektovať limitáciu jeho uplatnenia určenú nadväzujúcim § 39 ods. 3 Trestného zákona. Krajský súd nesúhlasil s názorom okresného súdu, že pri aplikácii zmiernovacieho § 39 ods. 1 Trestného zákona môže byť v extrémnych prípadoch neprimerane dlhého konania trest uložený aj pod limity, ktoré Trestný zákon konkretizuje v § 39 ods. 3 Trestného zákona. Pre prípad sťažovateľa je relevantný § 39 ods. 3 písm. c) Trestného zákona, podľa ktorého pri ukladaní trestu pod zákonom ustanovenú trestnú sadzbu nesmie súd uložiť trest odňatia slobody kratší ako päť rokov, ak je v osobitnej časti Trestného zákona dolná hranica trestnej sadzby aspoň desať rokov. Krajský súd, poukazujúc na ustálenú judikatúru (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Tdo/19/2012 publikované v zbierke č. 1/2013), uzavrel, že limitácia zmiernovacieho ustanovenia vyjadrená v § 39 ods. 3 Trestného zákona určuje minimálnu hranicu trestnej sadzby, ktorú súd musí uložiť, a ak rozhoduje o mimoriadnom znížení trestu, má vychádzať pri aplikácii § 39 ods. 3 Trestného zákona zo základných sadzieb konkrétnych trestných činov uvedených v osobitnej časti Trestného zákona. Krajský súd konštatoval, že okresný súd toto zákonom určené obmedzenie nerešpektoval, preto odvolací súd jeho pochybenie napravil a uložil sťažovateľovi trest odňatia slobody na najnižšej možnej hranici uvedenej v § 39 ods. 3 písm. c) Trestného zákona, teda vo výmere piatich rokov, a to v nepodmienečnej forme (keďže v prípade tejto výmery nemožno s odkazom na § 51 ods. 1 Trestného zákona výkon trestu odňatia slobody podmienne odložiť).

11. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že všeobecné súdy nemôžu v procese určovania trestu prekračovať vymedzený zákonný rámec, ktorý ustanovil zákonodarca. Tomu zodpovedá aj subjektívne právo byť trestne postihnutý iba spôsobom ustanoveným zákonom podľa

čl. 49 ústavy. Ani ústavný súd nemôže v jednotlivom prípade (na základe individuálnej ústavnej sťažnosti) rozhodovať, či je konkrétny trest spravodlivý a primeraný, ak je uložený v súlade s pravidlami na ukládanie trestov obsiahnutými v trestnom kódexe. Je výsadnou úlohou všeobecných súdov, aby u usvedčených páchatel'ov trestných činov rozhodli o treste (čl. 50 ods. 1 ústavy), t. j. určili jeho druh a výmeru vzhľadom na všetky zákonné kritériá (prípadne o upustení od jeho uloženia, pozn.), a aby svoj záver riadne odôvodnili.

12. Cez optiku základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces ústavný súd nemá možnosť priamo vstupovať do rozhodnutí všeobecných súdov o treste v zmysle konkrétneho posudzovania spravodlivosti, vhodnosti alebo primeranosti trestu (rozsudok ESĽP práva Aleksandr Aleksandrov proti Rusku z 27. 3. 2018, sťažnosť č. 14431/06, bod 22). Hľadisko spravodlivosti pri námietke o porušení týchto práv ústavný súd vo svojom prieskume uplatňuje na celé konanie, pričom podstatné je dodržanie garancií procesu (cesty), nie garancie spravodlivosti a vhodnosti samotného výsledku tohto procesu, ako ho v konkrétnom prípade vníma ten-ktorý účastník konania. Ústavný súd má v zásade priestor na už naznačený zásah do rozhodnutí súdov o treste, ak by nimi boli porušené hmotnoprávne garancie podľa čl. 15 ods. 3 ústavy (zákaz trestu smrti) či čl. 16 ods. 2 ústavy (zákaz krutého, neľudského alebo ponižujúceho trestu). Základné právo nebyť pozbavený slobody inak než z dôvodov a spôsobom, ktorý stanoví zákon, podľa čl. 17 ods. 2 ústavy napriek zaradeniu do čl. 17 ústavy svojou povahou predstavuje skôr ústavne zaručené procesné právo podľa siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy (piata hlava Listiny základných práv a slobôd).

13. Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy (ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon) a aby bolo toto rozhodovanie zároveň pokryté jej ústavne konformným výkladom a aplikáciou (napr. III. ÚS 406/2014, III. ÚS 373/2018).

14. Rámec povinností orgánov verejnej moci, proti ktorým smeruje právo na súdnu a inú právnu ochranu, upravuje čl. 2 ods. 2 ústavy zakotvujúci princíp právneho štátu – viazanosť verejnej moci právom, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Každé konanie súdu, resp. iného orgánu verejnej moci, ktoré nie je v súlade so zákonom, t. j. ak orgán verejnej moci nekoná v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, protirečí príkazu ústavnej normy (napr. III. ÚS 406/2014, III. ÚS 373/2018).

15. Ústavný súd konštatuje, že právny záver krajského súdu, o ktorý sa opiera výrok jeho rozhodnutia o uložení trestu, vychádza z aplikácie relevantnej právnej úpravy, ktorá je celkom jasná, zrozumiteľná a jednoznačná, nemá teda žiadne medzery, ktoré by na jej aplikáciu vyžadovali predchádzajúci bližší výklad. Krajský súd pri ukladaní trestu sťažovateľovi zohľadnil okolnosť neprimeranej dĺžky vedeného trestného konania ako dôvod na aplikáciu zmierňovacieho § 39 ods. 1 Trestného zákona a korigoval výšku ukladaného trestu odňatia slobody v rámci zákonných medzí vymedzených nadväzujúcim § 39 ods. 3 Trestného zákona.

16. Krajský súd v sťažovateľovom prípade na okolnosť relevantnú pre rozhodovanie o uložení sankcie (neprimeraná doba vedeného trestného konania) reflektoval a zohľadnil ju uplatnením tzv. zmierňovacieho inštitútu, kde pri jeho aplikácii postupoval v medziach predpísaných zákonom. Krajský súd postupoval spôsobom, ktorý mu ukladá zákon, preto nemohol zasiahnuť do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na osobnú slobodu podľa čl. 17

ods. 2 ústavy a ani do označeného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V rámci svojho postupu krajský súd zároveň sťažovateľovi náležite a logicky vysvetlil, že v jeho prípade uloženie trestu pod hranicu piatich rokov nie je možné, keďže takýto postup odporuje výslovnému príkazu formulovanému nadväzujúcim § 39 ods. 3 Trestného zákona. Napadnutý rozsudok tak nie je postihnutý prílišným formalizmom. Skutočnosť, že sťažovateľ zastáva iný právny názor, ako prijal v tejto veci krajský súd, a považuje výsledok aplikácie dotknutej právnej úpravy v okolnostiach svojej veci za nespravodlivý, nemôže viesť k záveru o arbitrárnosti namietaného rozsudku krajského súdu a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. O svojvôli pri aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom, v tomto prípade krajským súdom, by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, IV. ÚS 226/2012), čo sa v sťažovateľovom prípade zjavne nestalo.

17. Ústavný súd tak dospel k záveru, že spôsob a účinky uplatnenia právomoci krajského súdu v danom prípade sú zlučiteľné s obsahom sťažovateľom označených článkov ústavy a dohovoru, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní:

18. Ústavný súd konštatuje, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie) podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje a vychádza z judikatúry EŠLP k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, že možno namietané porušenie označených práv sťažovateľa posudzovať spoločne.

19. Jednou zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcej zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že ústavná sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 317/05, II. ÚS 67/06).

20. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 102/05, II. ÚS 387/06, IV. ÚS 237/09, II. ÚS 290/09, IV. ÚS 42/2010, II. ÚS 445/2016, II. ÚS 751/2017, IV. ÚS 632/2018) sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie tohto základného práva označenými orgánmi (v tomto prípade okresným súdom) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď ústavná sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného základného práva postupom všeobecného súdu, ústavný súd ústavnú sťažnosť zásadne odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

21. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že trestné konanie je proti nemu vedené od roku 2007, za porušovateľa označil okresný súd, ktorý o veci rozhodol 9. septembra 2022, navyše o jeho trestnom obvinení už bolo právoplatne rozhodnuté krajským súdom 7. septembra 2023, rozsudok

bol sťažovateľovi prostredníctvom právneho zástupcu doručený 24. novembra 2023. Sťažovateľom napádané súdne konanie bolo v čase podania jeho ústavnej sťažnosti právoplatne ukončené. Po nadobudnutí právoplatnosti teda už nemohol trvať stav právnej neistoty sťažovateľa.

22. O zjavnú neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti ide, ak namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 110/02, II. ÚS 66/2011, IV. ÚS 473/2012, III. ÚS 288/2016, II. 59/2019).

23. V zmysle uvedeného sú podľa ústavného súdu v prejednávanej veci v tejto časti prítomné dôvody na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

24. Keďže ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť ako celok, nebol dôvod osobitne rozhodovať o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2024

Libor Duľa
predseda senátu